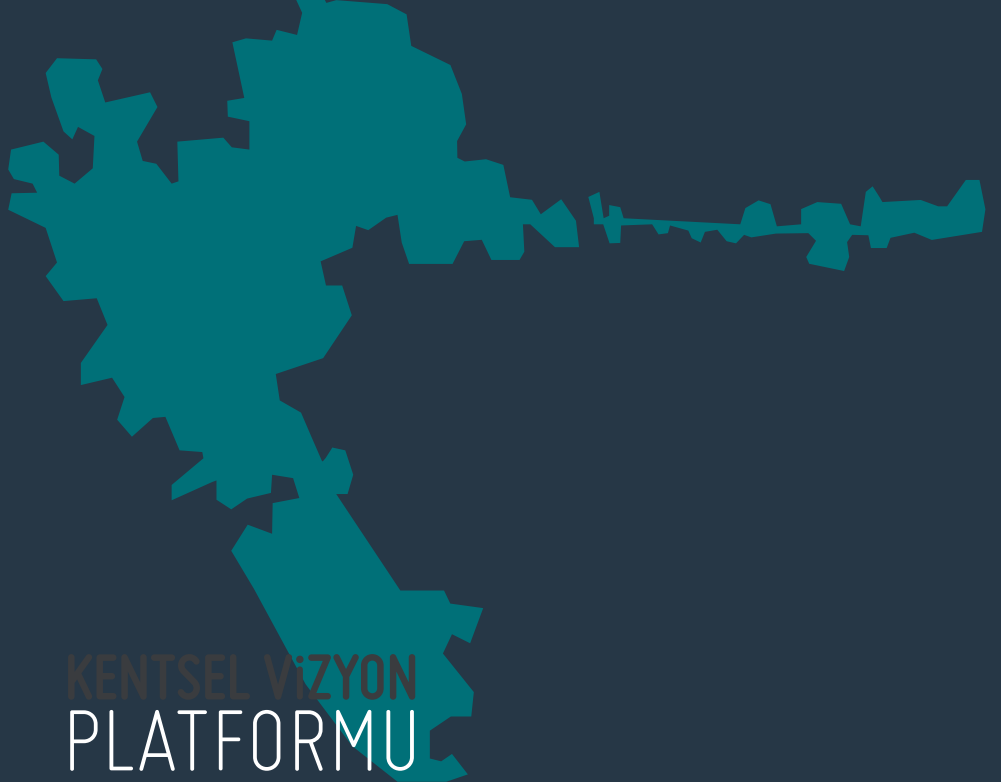

ŞANLIURFA VİZYON PLANI

'PAYLAŞAN KENT'

KENTSEL VİZYON
PLATFORMU

KENTSEL VİZYON PLATFORMU

‘Kentsel Vizyon ile Kurgulanan Kentler’

NEF ve Kentsel Strateji tarafından kurulan
Kentsel Vizyon Platformu
kamu, sivil ve özel sektör işbirliği ile

- bölge
- kent
- mahalle

ölçeğinde çalışmalar yaparak, yeni planlama
yaklaşımı ve modellerini tartışmaya açmaktadır.

81KENT
VİZYON
www.kentselvizyon.org

“Şanlıurfa Vizyon Planı”
‘Kentsel Strateji’ tarafından geliştirilen
kapsam ve içerik çerçevesinde,
Sıla Akalp tarafından hazırlanmıştır.

01

ANALİTİK BAKIŞ
Stratejik Göstergeler
10 Temel Sorun ve Fırsat
BEK Analizi

07

02

STRATEJİK BAKIŞ
Bölgesel İşbirliği
Kent Kurgusu

15

03

VİZYON
Bölgesel Vizyon
Kentsel Vizyon

20

04

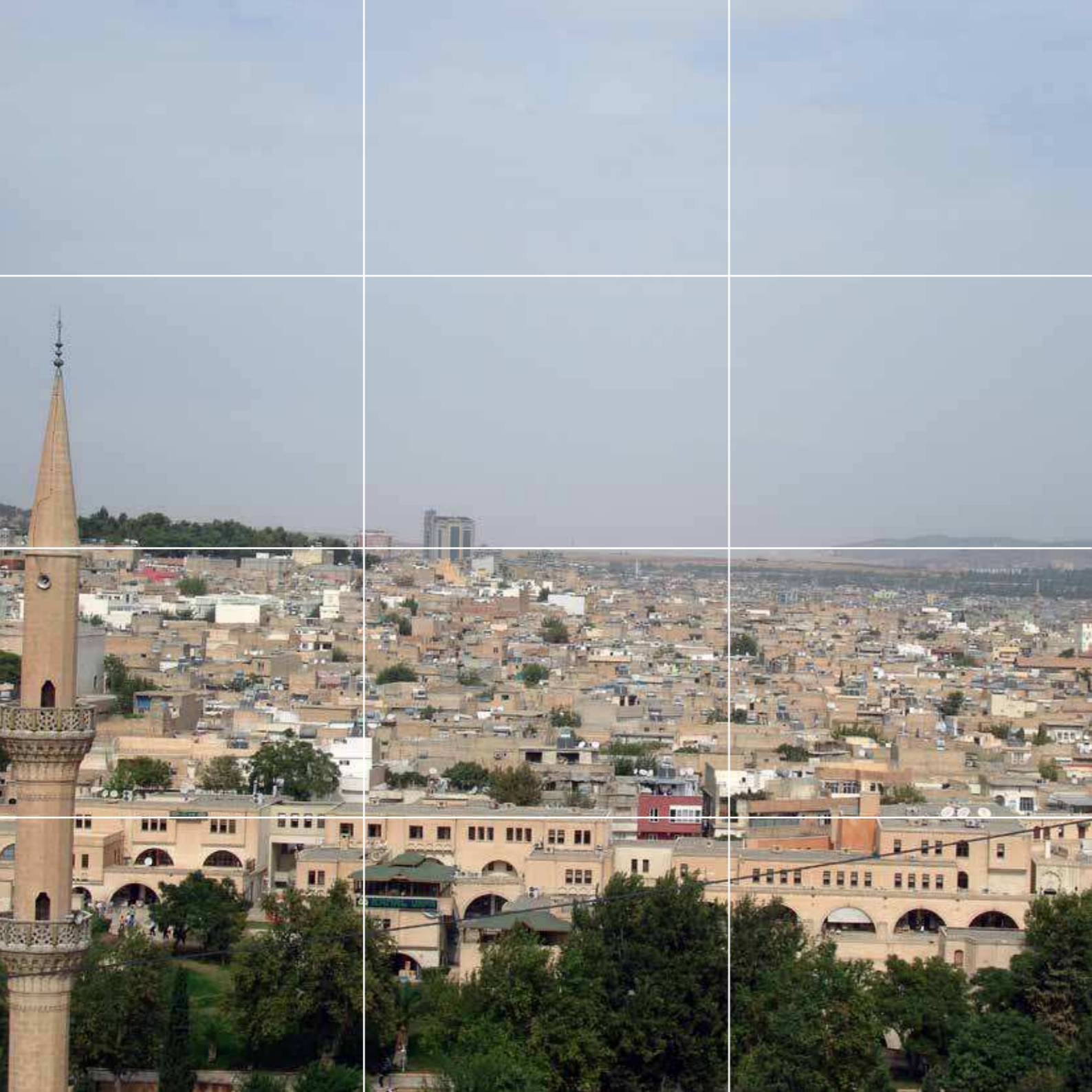
3x3 VİZYON ve EYLEM ÇERÇEVESİ
Vizyon Çerçevesi
Eylem Çerçevesi

23

05

ŞANLIURFA'NIN GELECEĞİ İÇİN
10 PAYLAŞIM İLKESİ

36

BÖLÜM

01

ANALİTİK BAKIŞ

Stratejik Göstergeler
10 Temel Sorun ve Fırsat
BEK Analizi

STRATEJİK GÖSTERGELER

Nüfus:
1.716.300 kişi

Ekonomik Değerler:

- Tarım (Pamuk, Fıstık Ve Mercimek)
- İmalat Sanayi (Gıda, Tekstil, Makine)
- Enerji (Güneş, Rüzgar, Jeotermal)
- Turizm (İnanç, Kültür, Sağlık, Doğa)
- Bitkisel ve Hayvansal Üretim
- Madencilik
- Taş Ocakçılığı
- Balıkçılık
- Atatürk Barajı

Eğitim:

- Harran Üniversitesi
(16.000 öğrenci)

Tarihsel İzler:

- 11.500 yıllık tarihsel izler; Göbeklitepe Tapınağı
- Asurlular, Ebla Krallığı, Akad Krallığı, Sümerler, Eski Babil Krallığı, Hititler, Persler, Makedonlar, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu, Emeviler, Abbasiler, Büyük Selçuklu, Osmanlı Dönemi
- Antik Bilim Kentleri; Harran Sabiileri, Soğmatar Alimleri ve Şuayb Kenti
- 33 antik kent, Şanlıurfa Merkezi Sit Alanı (128 adet 1. ve 2. derece arkeolojik sit alanı)
- Mozaik Kent: Haleplibahçe Amazon Mozaikleri

Performans Kriterleri

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

71

ÇEVRE
54

EKONOMİ

75

SOSYAL
70

YAŞAM KALİTESİ

29

Sosyal Altyapı:

- 5 Müze
- 1 Tiyatro
- 1 Kültür Merkezi

Doğal Değerler:

- Su Coğrafyası; Fırat, Habur Nehirleri, Karakoyun Deresi
- Toprak Coğrafyası; Bazda Mağaraları, Tektek Dağları, Karaali Kaplıcaları
- Bereket Coğrafyası; Bereketli Hilal, Harran Ovası ve Fırat Nehri

Kültürel İzler:

- Hurri-Mitanni, Hitit, Arami, Asur, Pers, Makedonya, Roma, Bizans, Helen, Arap ve İslam kültürleri etkileri
- Suriçi sokak dokusu, köprüler, kuleler, surlar, kapılar, han, hamam, cami, medreseler
- Kale ve Kuleler; Şanlıurfa Kalesi, Mahmutoğlu Kulesi 5 Kapı (Samsat Kapı, Harran Kapı, Bey Kapısı, Dördüncü Murat Kapısı ve Zincirli Kapı) 5 Köprü (Hacı Kamil Köprüsü, Samsat Köprüsü, Hızmalı Köprü, Millet Köprüsü ve Justinianus Su Kemerli)
- Sivil Mimarlık Eserleri, 18 han, 9 hamam, 34 cami, 14 türbe, 16 çeşme, 32 kabaltı
- 1920, Milli mücadele ve Kuvayı-i Milliye hareketi
- Mezopotamya'nın kalbi, medeniyetler merkezi, Peygamberler şehri Urfa
- Balıklı Göl
- Müzik; Müzisyen Mozaikleri, İlk Kilise Müziği, Tasavvuf Müziği (Çifteler), Sıra Geceleri

10 TEMEL FIRSAT

Tarihsel ve kültürel derinlik ve zenginlik 1

Doğal peyzajın çeşitliliği 2

Bilgi; eğitim programları, sosyal projeler 3

Bilim; 1000 yıllık birikim ve Harran Üniversitesi 4

3T; Tarih, Turizm, Tarım 5

Farkındalık ve bilinç yaratma, işbirliği programları 6

İnsana bakış; duyarlı, hassas, misafirperver 7

Bölge ile bütünleşme potansiyeli 8

Tarımsal sanayi birikimi ve birlikteliği 9

Tarım; GAP'ın tarım başkenti 10

10 TEMEL SORUN

- 1 Ekonomik olarak kırılgan coğrafya
- 2 Eğitim sürekliliği ve kalite seviyesi
- 3 Kadın ve çocukların sosyal, ekonomik ve kültürel hayata katılımı
- 4 Düşük işgücüne katılım oranları, kayıt dışı istihdam sorunu
- 5 Nitelikli insan kaynağı ve mesleki yeterlilik eksikliği
- 6 Kurumlar arası eşgüdüm ve planlama eksikliği
- 7 Kültür ve turizm potansiyelinin etkin kullanılmaması
- 8 Halkın, karar süreçlerine etkin katılım sağlayamaması
- 9 Tarımsal arazilerin kaybı, toprak kirliliği
- 10 Sanayi altyapısının eksikliği

BEK ANALİZİ

Kaynak: Kentsel Strateji

Birikim

11.500 Yıllık Tarih
İnanç Çeşitliliği
Ahilik Geleneği
Bilim ve Eğitim Geçmişi

Bereket

Harran Ovası
Atatürk Barajı
GAP
Su-Toprak-Hava-İnsan-Güneş
Zenginliği
Fırat Nehri

Beceri

Müzik; Ses
Mutfak; Halil İbrahim Sofrası
Mimari; Taş
Tarımsal Üretim

Bakış

Bölge İle Bütünleşme
GAP'ın Bölgesel Cazibe
Merkezi
Sınır Ötesi

Büyüme

Altyapı
Yeşil Ekonomi
Sektörel ve Tematik Büyüme
Organik Tarım

Beklenti

Eğitim Kalitesi
İstihdam Olanakları
Sosyal Yaşam
Yaşam Kalitesi

Ekoloji

Vadi Coğrafyası
Harran Ovası ve Platolar
Ilıca ve termaller
Mağaralar

Ekonomi

Tarımsal Çeşitlilik
Yeşil Ekonomi
İnanç Turizmi
Ekonomik Büyüme İvmesi
Yenilenebilir Enerji

Eşitlik

Kırsal Kalkınma
Kadının Toplumdaki Konumu
Çocuklar İçin Eğitim Eşitliği
Gelir Dağılımı
Bölgesel Eşitsizlikler

Etkinleştirme

Yenilenebilir Enerji
Tarımsal Sanayi
Organik Tarım
Üniversite ve Sanayi İşbirliği

Eğitim

Eğitim Sürekliliği
Kent Bilinci
Sağlık Hizmetleri
Yaşam Kalitesi

Entegrasyon

Sınır Ötesi
Kent ve Kentli
İşbirliği
Kurumlar Arası Koordinasyon

Koruma

Mozaik Kent
Kültür Mirası
Su Havzaları
Misafirperverlik

Kapasite

İstihdam Kapasitesi
Tarım Üretimi
Sanayi Üretim Kapasitesi
Kurumsal Kapasite
Eğitim Kapasitesi

Kalkınma

Tarımsal Üretim Potansiyeli
Turizm Değerleri
Tarihin Başlangıcı
Katma Değerli Üretim

Kimlik

İnanç Çeşitliliği
İlk Tarım Yerleşimi
Evrensel Miras
Sokak
Kültür Kenti

Katılım

Sosyal Dayanışma
Farkındalık ve Bilinç Yaratma
Çok Kültürlülük
Kadın ve Çocuk
İşgücüne Katılım

Kurgu

Eski Kent-Geleceği Kucaklamak
Sur İçti
Harran; Su Ağı

BÖLÜM

02

STRATEJİK BAKIŞ
Bölgesel İşbirliği
Kent Kurgusu

BÖLGESEL İŞBİRLİĞİ

ŞANLIURFA, BÖLGE İÇİNDE HANGİ STRATEJİK ROLÜ ÜSTLENECEK?

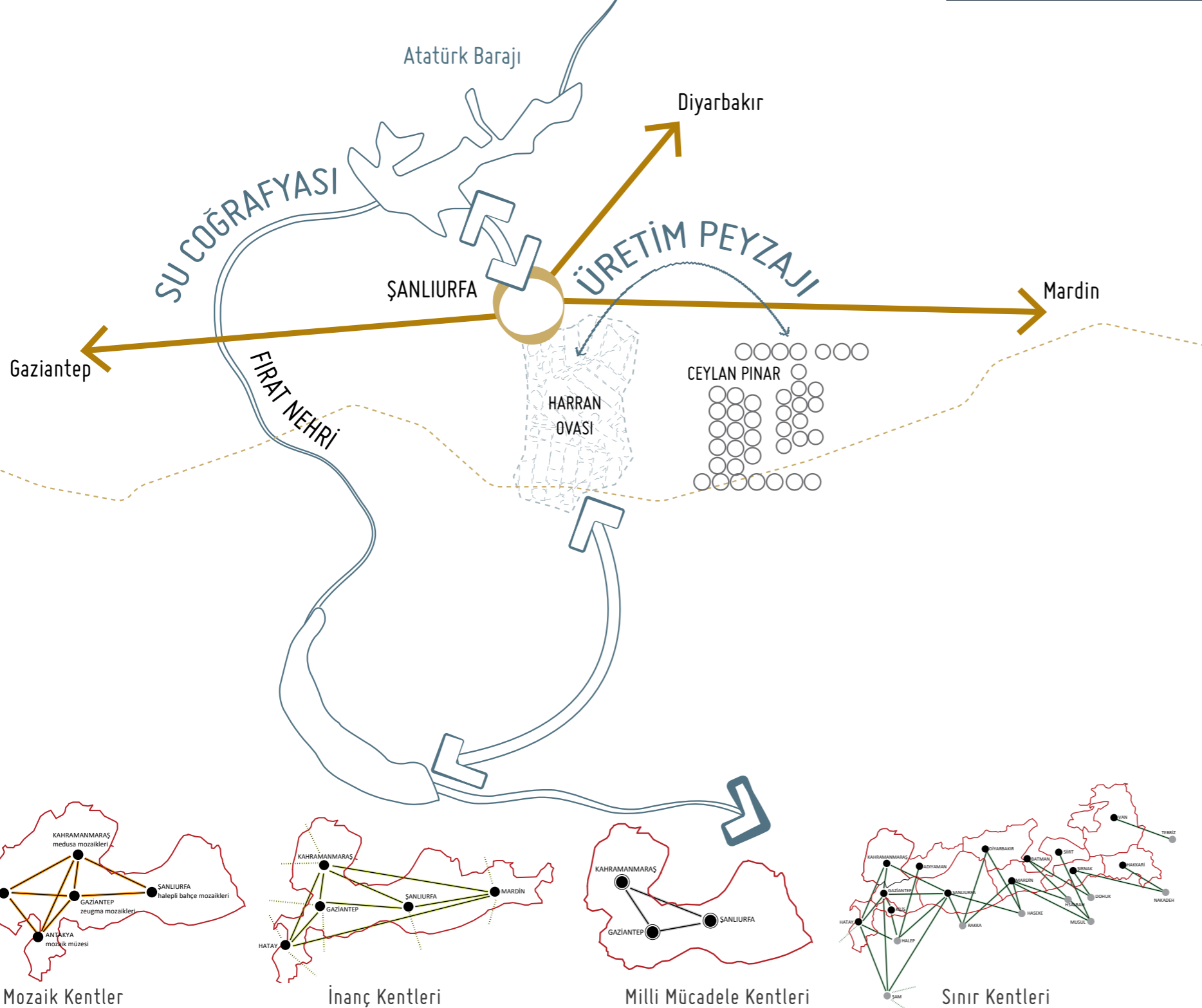
Anadolu topraklarının binlerce yıllık geçmişi; farklı kentlerde farklılaşan ekonomik beceri, kültürel birikim ve doğal bereket unsurları olarak ortaya çıkmaktadır. Kentlere özgü gelişen bu değerler kentleri farklılaştırırken, Anadolu'nun kültürel mozağini zenginleştirir.

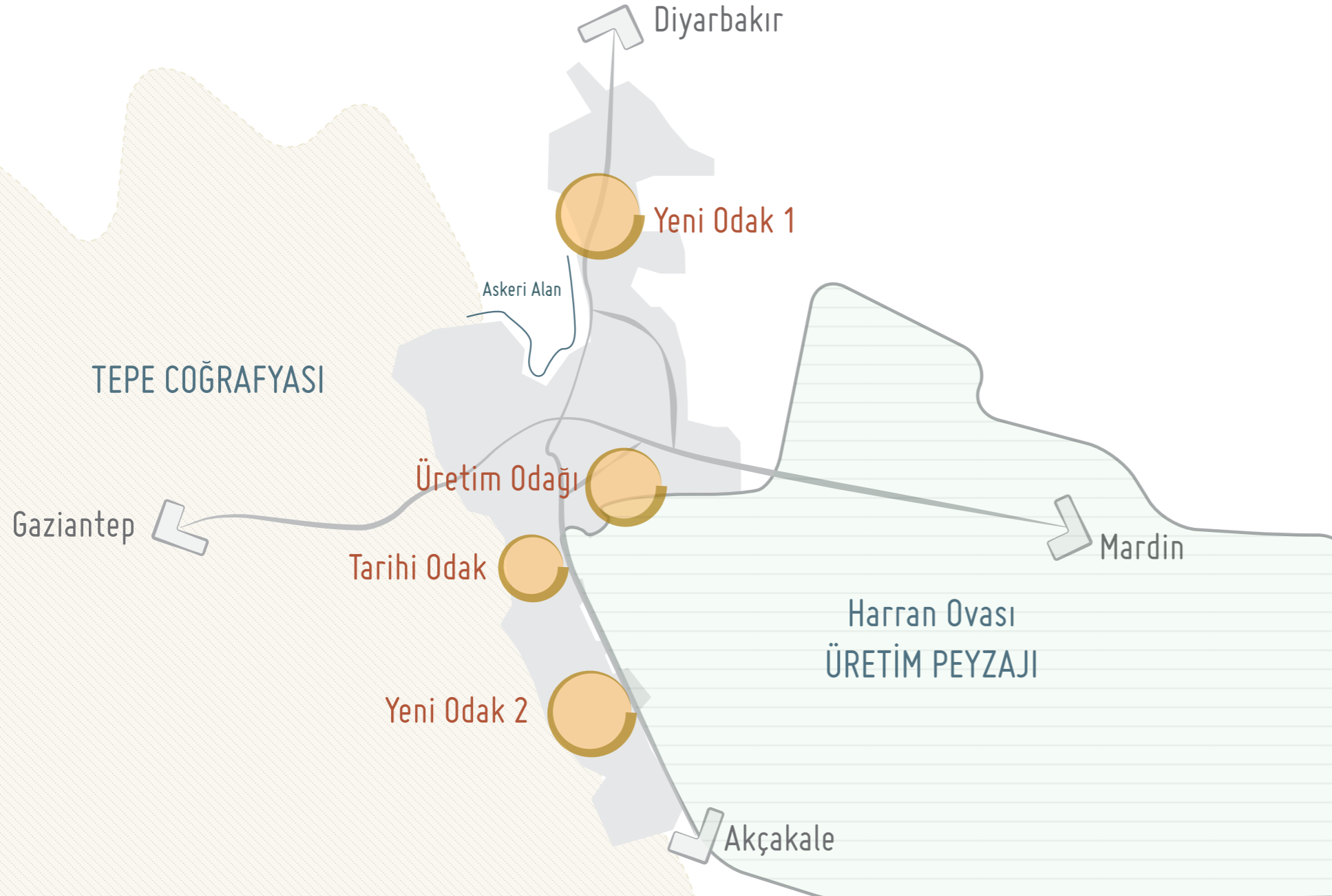
Kadim ve köklü geçmişine karşın, ekonomik olarak kırılgan bir coğrafya olan Güneydoğu Anadolu kentlerinin birikim, beceri, bilgi ve bereket değerlerini birbirleri ile paylaşmaları, bölgede ekonomik, sosyal ve mekânsal dayanıklılık sağlayacaktır. Bölge kentleri, 'paylaşım' ortak paydası altında bir araya gelmelidir.

GAP Projesi ve bölgedeki yatırımlar ile son yıllarda büyüme ve çekim gücünü artıran Şanlıurfa, bölge içinde kalkınmayı tetikleyici bölgesel büyüme ve cazibe merkezi olarak belirlenmiştir. İlk yerleşim, inanç merkezi ve inanç sistemi gibi değerlere sahip olan kent, köklü tarihi ve zengin kültürel mozağının de etkisiyle birlikte yaşama ve paylaşmanın önemi ve değerinin farkındadır. Şanlıurfa'nın ve bölgesinin geleceği, kentin potansiyellerini ve değerlerini bölge kentleri ile 'paylaşımı' üzerine kurgulanmalıdır.

Geçmişte, bölgedeki tüm kentler için 'bereket ve bolluğun simgesi' olan Fırat Nehri, Bereket Coğrafyasını oluşturmuştur. Bugün ise eşitsizlik ve kırılganlık kavramları ile anılan bölgede, ekolojik ve ekonomik değerler arasında 'denge' kurulmalıdır. İdari sınırları aşan bereket coğrafyasının ekolojik ve ekonomik değerleri; Fırat Nehri, Harran Ovası ve Atatürk Barajı ve değerlerin merkezindeki Şanlıurfa kentidir.

Kent sınırları içinde ise, merkezinde Şanlıurfa olmak üzere, tarımın başkenti Harran, tarihin başlangıcı Göbeklitepe ve turizm ile canlanan Halfeti 'Bölgesel Altın Üçgeni' tarih, tarım ve turizm yönlerinden evrensel değerlere sahiptir.

KENT KURGUSU

YENİ KENT KURGUSU NE OLACAK?

- Coğrafya; Bereket ve Tepe

Şanlıurfa'nın kent kurgusu, güneydoğuda Harran Ovasının oluşturduğu bereket coğrafyası ve eğimli tepe coğrafyası arasında şekillenmiştir.

- Koridor: Kuzey - Güney

Kent, Diyarbakır ve Akçakale yolları üzerinde iki koridor üzerinde büyümüştür. Güneydeki koridor, Şanlıurfa'nın tarihsel kent merkezi ve dokusunu kapsarken, kuzeydeki koridorda yeni gelişim alanları ve yeni kent dokusu yer alır.

- Odak; Kültürel ve Tematik

Kentin iki koridordan ve tek merkezden oluşan yapısı yeniden kurgulanırken, mevcut tarihi dokunun yer aldığı kültürel odağın yanı sıra ve tematik odaklar yaratılmalıdır. Yeni odaklar, kentin yaşam kalitesini artırmak üzere hizmet, sosyal ve kültürel alanlar, açık ve yeşil alan kullanımlarını içermelidir.

Kültürel Odak: Suriçi

Şanlıurfa, yeni kent kurgusunun kalbine, Karakoyun Deresi ile çevrelenen Suriçi'ni almalıdır. Suriçi kültürel odağının yaşayan bir merkeze dönüştürülmesi süreci, sokakların sağlıklılaştırılması ve canlandırılması ile başlamıştır. Sokak canlandırma stratejileri belirlenirken, yeni proje alanları, yakın çevredeki yaşam alanları, trafik odakları, turizm alanları arasındaki sokak bağlantıları kurgulanmalı, yaya ve bisiklet kullanımları teşvik edilmelidir.

Karakoyun Deresi ve üzerindeki 5 köprü, tarihi ve yeni kent dokularını buluştururken, 'Su Meydanı' olarak da adlandırılan Samsatkapı Meydanı, tarihi ve yeni doku arasında bir odak noktası olarak ortaya çıkmaktadır. Köprülerin canlandırılması stratejileri ile kentlilerin su ile buluşmaları sağlanmalıdır.

Tematik Odaklar: Üretim, Yaşam

Kuzey koridoru üzerindeki Şanlıurfa AVM çevresi ile güney koridordaki Cezaevi alanları, yeni kentsel kurguda önemli yaşam odakları olarak ortaya çıkmaktadır. Harran Ovası ile kent merkezinin buluştuğu alan olan ŞUTİM ile Stadyum çevresi de tematik üretim odağı olarak kurgulanabilir.

BÖLÜM

03

VİZYON
Bölgesel Vizyon
Kentsel Vizyon

BÖLGESEL VİZYON

BEREKET COĞRAFYASININ ÜRETEN
ve PAYLAŞAN KENTİ

KENTSEL VİZYON

YEŞİL EKONOMİYLE KALKINAN,
'KÜLTÜR' ile YAŞAYAN KENT

BÖLÜM

04

3X3 VİZYON ve EYLEM
ÇERÇEVESİ
Vizyon Çerçevesi
Eylem Çerçevesi

VİZYON ÇERÇEVESİ 3 X 3 EYLEM ÇERÇEVESİ

1 FARKLILIK

- 1 Üretim Peyzajı:
'Antik Tarım'
- 2 Taşın İzi:
'Sokak ve Sur'
- 3 Suyun Gücü:
'Bütünleşme ve Buluşma'

2 TEMA

- 1 Şans:
'İlk Değerler'
- 2 Kutsal:
'İnanç'
- 3 Kadim:
'Fırat'

3 STRATEJİ

- 1 Kalkınma:
'Tarımsal Yapının Dönüşümü'
- 2 Dönüşüm:
'Tarihsel Dönüşüm'
- 3 Kültürel Bütünleşme:
'Misafirperver'

ŞANLIURFA'NIN GELECEĞİ

1 SEKTÖR

- 1 Tarım:
'Bereket Coğrafyası'
- 2 Kültür:
'Tüketen Değil, Üreten'
- 3 Eğitim:
'Eşit Erişim'

2 PAYLAŞIM PROGRAMI

- 1 Tarımsal Bereketin Paylaşımı
'Tarımsal Üretim İşbirlikleri'
- 2 Kültürel Birikimin Paylaşımı
'Ortak Miras'
- 3 Halk ile Paylaşım:
'Kente ait'

3 PROJE

- 1 Yeşil Ekonomi:
'İlk Tohum'
- 2 Tarihsel Birikim:
'Geçmişe Köprü'
- 3 Bilgi ve Deneyim :
'Kutsal Bilgi'

VİZYON ÇERÇEVESİ

3 FARKLILIK

3 TEMA

3 STRATEJİ

Üretim Peyzajı

Şans

Kalkınma

Taşın İzi

Kutsal

Dönüşüm

Suyun Gücü

Kadim

Kültürel
Bütünleşme

3 FARKLILIK

1 Üretim Peyzajı

Antik Tarım

Dünya tarihinde ilk tarım faaliyeti ve yerleşimlerin yer aldığı 'Bereketli Hilal' içinde bulunan Şanlıurfa'nın üretim geçmişi, neolitik dönemde tarımla birlikte ilk yerleşimlerin de ortaya çıktığı Göbeklitepe evrensel arkeolojik mirası ile 11.500 yıllık geçmişin birikimini bugüne taşır.

Cüllab ve Deysan ırmaklarının suladığı su kanalları ile örülmüş, antik bir tarım alanı olan Harran Ovası'nın üretim peyzajı, Göbeklitepe ile birlikte Şanlıurfa'yı, uygarlıklar tarihinde tarım ve toprağın bereketi ile farklı bir konuma getirmiştir.

Göbeklitepe ve Harran, geçmişte insan ve doğa arasındaki üretim ilişkisinin harmonisi ve dinamiklerinin anlaşılması için önemli izler taşır.

2 Taşın İzi

Sokak ve Sur

Pagan, Roma, Haçlı etkileri, İslam ve Osmanlı mimarisinin örneklerinin bulunduğu Şanlıurfa mimarisi, iklim koşulları ve yüzyıllardır devam eden geleneklerin etkisiyle şekillenmiştir. Zaman içinde usta-çırak ilişkisi yoluyla gelişmiş olan taş işlemeciliği, yerel mimarinin karakteridir. Taşın kültürel izleri, kentin sokaklarında ve surlarında yaşar.

Kentin sokaklarını oluşturan konut mimarisi, kalın taş duvarlar, düz damlar ve tonozlu kemerlerden oluşan, Osmanlı mimarisinin etkisiyle sofa ve avlulara sahip olan yapılar, taşın kültürel izlerini taşır. Kentin yüksek duvarlar, cumbalı yapılar, kabaltılar olarak da adlandırılan kemerli geçitleriyle tanımlanan özgün sokak dokusu korunmuştur.

Tarihi kent merkezini çevreleyen, sekiz kapılı şehir surlarının ise Harran Kapı ve Mahmut Oğlu Kulesi dışındaki kısımları günümüze ulaşmamıştır. Fakat geçmişte tarihi kent merkezini çevreleyen surların izi, bugün Karakoyun Deresi'nin su izi ile tanımlanmaktadır.

3 Suyun Gücü

Bütünleşme ve Buluşma

Şanlıurfa, suyun gücü ile kurulan, büyüyen ve canlanan bir kenttir. M.Ö. 3. yy'da Büyük İskender, suları bol olan Urfa'yı Makedonya'daki Edessa şehrine benzeterek kente "suları bol" anlamına gelen Edessa ismini vermiştir.

Suyun, bölge ve kent ölçeklerinde bütünleştirici ve buluşturan gücü fırsata dönüştürülmelidir. Bölgesel kalkınma projesi olan GAP Projesi, ekonomik ve sosyal kalkınma için bölgenin Atatürk Barajı ile buluşarak, su ile canlanmasını amaçlamıştır. Bölgenin tarımsal bereket merkezi Şanlıurfa, bölge kentleri ile bütünleşme fırsatını yakalamıştır.

Kent merkezinde ise Fırat Nehri'nin bir kolu olan Karakoyun Deresi tarihi kent merkezini çevreleyerek, eski ve yeni kent arasındaki buluşmanın sağlanması için stratejik bir köprüdür.

3 TEMA

1

'İlk' Değerler

Coğrafi ve kültürel olarak, doğu, batı, kuzey ve güneyin buluşma noktası, bereketli topraklar ve akarsulara sahip olan coğrafyası, ticaret merkezi niteliğindeki konumu, gelişmiş sanat ve kültürel derinliği ile kent, 'ilk'lerin şansına sahiptir.

İnsanlık tarihinin yabani buğdayı ilk kez kullanarak tarihin bilinen ilk ekimi ve ilk çiftçiliğin başladığı, aynı zamanda ilk inanç yapısı olan Göbeklitepe, Harran'da gökbilimin temeli ve ilk üniversite (10.yy), 13.500 yaşındaki ilk heykel (Balıklıgöl Heykeli), ilk inanç merkezi, dünyanın en eski kent merkezi, Hasek Höyük'te ilk mozaikler gibi değerlerle Dünya Arkeoloji Mirasını etkileyen kültür ve medeniyet merkezidir.

2

İnanç

Göbeklitepe Tapınağı, Harran'da Ay tanrısı Sin'e ait mabet Şanlıurfa'nın inanç derinliğini gösterir. Harran'da ortaya çıkan ve temelinde yıldızlar ve gezegenlere tapınmak olan, dinler tarihinin başlangıcı sayılan Sabiilik inancına göre Harran, Ay Tanrısı Sin'e adanmıştır. Soğmatar Antik Kenti, Roma dönemine (M.S. 2.yüzyıl) tarihlenen ve Abgar Krallığı döneminde Harranlıların ay ve gezegen Tanrıları için tapındıkları bir kültür merkezidir.

Üç semavi din tarafından dünyada kutsal olarak tanınan 12 merkezden biri, İbrahim Peygamberin doğduğu, Eyüp Peygamberin yaşadığı, İsa Peygamber tarafından kutsal kent ilan edilen Şanlıurfa, Peygamberler Şehri ve İnançlar Diyarıdır.

3

Fırat

Mezopotamya'nın can damarı, Türkiye'nin en verimli ve su potansiyeli en yüksek nehri olan Fırat, bölgenin ve kentin kadim geçmişi ve medeniyetler merkezi olmasının esas nedenidir.

Fırat ve Dicle Nehirleri, ilk yerleşimlerden bu güne, binlerce yıldır tarihsel ve kültürel sürekliliğin rotasını oluşturmuştur. Vadi boyunca, tarihsel devamlılığın takip edilebildiği kültürler, kentler ve yaşam biçimleri su kültürü ile kurulmuştur.

3 STRATEJİ

1

Tarımsal Yapının Dönüşümü

Bereketli toprakları tehdit etmeye başlayan tuzlanma sorununa karşın başlatılan kırsal kalkınma, sulama altyapısının iyileştirilmesi gibi projelerinin tamamlanmasıyla, tarımsal üretim kapasitesi ve veriminin daha da artması beklenmektedir. Bu amaçla, modern tarım yöntemleri kullanılması, üretimde katma değer, ürün çeşitliliği, girdi maliyetlerinin düşürülmesi ve tarımsal işletmelerin rekabet güçlerinin yeniden yapılandırılması, yani tarımsal yapıda dönüşüm stratejisi, yeni kalkınma modeli olmalıdır.

2

Tarihsel Dönüşüm

Kentlerimiz hızlı kentsel dönüşüm sürecinde kentsel kimlik ve kültürel değerlerinin yok olması ve aynışma tehdidiyle karşı karşıya iken, Şanlıurfa gibi, tarihsel ve kültürel olarak binlerce yıllık geçmişe ve evrensel değerlere sahip olan kentler, tarihsel katmanların derinliği ve kültürel zenginliğini ön plana alan, 'tarihsel dönüşüm' stratejisini kurgulamalıdır. Tarih bilinci, kültürel zenginlik, koruma, eğitim, çevre, işbirliği ve paylaşım kavramları, tarihsel dönüşüm sürecinin temel kavramları olmalıdır.

3

Misafirperver

Misafirperverliği ile tanınan Şanlıurfa, son dönemlerde sınırlar ötesi politikaların sonucu olarak Suriyeli mültecilere de kucak açmıştır. Özellikle kadın ve çocuklara ilişkin ortaya çıkan sosyal travmalara yönelik strateji ve eylem planlaması yapılmalı, bu kişilerin yeni yaşamlarına ilişkin sosyal ve mekânsal etki planları hazırlanmalıdır.

EYLEM ÇERÇEVESİ

3 SEKTÖR

3 PAYLAŞIM PROGRAMI

3 PROJE

Tarım

Tarımsal Bereketin
Paylaşımı

Yeşil Ekonomi

Kültür

Kültürel Birikimin
Paylaşımı

Tarihsel Birikim

Eğitim

Halk İle Paylaşım

Bilgi ve Deneyim

3 SEKTÖR

1

Bereket Coğrafyası

Fırat Nehri'nin suladığı Şanlıurfa'nın bereketli toprakları, bugün de GAP Projesinin tarım başkentidir. Şanlıurfa'nın sulanabilir tarım arazisi miktarı, Türkiye genelindeki arazilerin %8,7'si, GAP Bölgesi'ndeki tarım alanlarının %38'ini oluşturur. GAP sulama projelerinin tamamlanmasıyla ürün çeşidi ve miktarı daha da artacaktır. Arazilerin organik tarıma elverişli olması, Şanlıurfa'yı tarım sektöründe bölge içinde öncelikli konuma getirmektedir.

2

Tüketen Değil, Üreten

Şanlıurfa, tarihte ilk tarımsal üretimin yapıldığı Göbeklitepe'de, 'üretim kültürü' ile doğmuştur. 'Tarihsel Dönüşüm' stratejisi kapsamında, gelecek kurgusunu tüketen değil, 'üreten' ve üretimini bölge ile paylaşan kent üzerine kurgulamalıdır. Bu modelde, turizm sektörünü ön plana çıkartarak tüketim odaklı gelişen marka kent yaklaşımı yerine, tarihte olduğu gibi üretim kültürü ile gelişen kent kimliği benimsenmelidir.

3

Eşit Erişim

Birçok Doğu ve Güneydoğu Anadolu kenti gibi Şanlıurfa da geçmişte önemli bir bilim merkezi iken, bugün sosyal ve eğitim olanakları ve altyapı kapasitesinin düşük olması sorununu yaşamaktadır. Bölgeler arası dengesizlikler, özellikle eğitim fırsatlarına eşit erişim, eğitimde süreklilik temel sorunları yaşanmaktadır. Kentte, öğretmenlere özel teşvik programları geliştirilmesi ve bölge halkının kapasitesini artıracak eğitim programlarının başlatılması, toplumsal gelişmenin ve bölgesel kalkınmanın olmazsa olmazı, temel adımdır.

3 PAYLAŞIM PROGRAMI

1 Tarımsal Bereketin Paylaşımı

Tarımsal üretim işbirlikleri

Şanlıurfa'nın tarım sektöründeki avantajlı yapısı, bölge ölçeğinde oluşturulacak olan tarımsal üretim işbirlikleri ile daha avantajlı hale gelebilir. Finansal kaynak yaratma, bilgi ve deneyim transferi, personel ve kapasite paylaşımı gibi konular, bölgenin tarımsal üretimini artıracaktır. Şanlıurfa'nın konumu ve ortak tarihi nedeniyle Ortadoğu ile ticaret geçmişi olması da tüm bölge kentleri için önemli bir fırsattır.

Bölgedeki tarımsal genetik kaynakların zenginliğine karşın, piyasa şartları, iklim değişiklikleri, tarımda monokültürleşme süreçleri nedeniyle, kırsal nüfus ve üretim kültürü hızla azalmaktadır. Bölgenin tarımsal bereketinin yaşatılması için, kırsaldan başlayan, katılımcı ve şeffaf bilgilendirme süreci tasarlanmalıdır.

2 Kültürel Birikimin Paylaşımı

Ortak Miras

Benzer tarihsel süreçleri yaşayan bölge kentlerinin tarihsel birikimleri de 'ortak miras' olarak değerlendirilmeli, kültürel birikim ve çeşitliliğinin bölge ölçeğinde paylaşımı ve yönetimi kavramı ön plana çıkmaktadır.

Göbeklitepe Tapınağı, Haleplibahçe Amazon Mozaikleri, Soğmatar Antik Kenti, Roma Hamamı, Harran, Şuayb Kenti, höyükler, kümbetler gibi değerler ve 33 antik kentte devam eden kazılarda ortaya çıkacak potansiyelleri, Halfeti, Bozova ve Birecik ilçelerinin tarihsel değerleri ile Şanlıurfa, dünya arkeoloji tarihini de etkileyen evrensel bir kültür kentidir.

Bu kültürel mozaiginin iyi yönetimi; tarihi, kültürel, arkeolojik ve doğal değerlerin korunmasını, turizm kaynaklı ekonomik katma değer artmasını ve kentlerde kültür ve koruma bilincinin gelişmesini sağlayacaktır.

3 Halk ile Paylaşım

'Kente ait'

Kentsel gelişmeler, mekânsal iyileştirmeler ve kamusal alanlar için işbirlikleri oluşturulmalı, sivil inisiyatifin planlama ve uygulama süreçlerine katılımı sağlanmalıdır. Kentin değerlerinin öncelikle kentli ile paylaşılması ve kent yönetimlerinin katılımı benimsenmeleri temel alınmalıdır.

Kentlilerin katılımcı ortamlarda kentlerini temsil etmeleri, kendilerini 'kente ait hissetmeleri' ve 'benimsemelerine' bağlıdır. Kentlerin halk tarafından benimsenmesi ise yaşam kalitesinin artırılması yoluyla gerçekleşebilecektir. Yaşam kalitesinin artırılması amacıyla kentliler ve kent arasında, şeffaf, güçlü iletişim ve bilgi paylaşımı sağlanmalıdır.

3 PROJE

1 Yeşil Ekonomi

İlk Tohum

İlk tohumun ürüne dönüştüğü Göbeklitepe ve Mezopotamya'nın sahip olduğu bitkisel çeşitliliğin korunması ve yaşatılması, 'yeşil ekonomi' sektörünü gündeme getirmelidir. Yeşil Ekonominin öncelikli projeleri ise Yeşil Ekonomi Eylem Planı ve geleceği tehlikeye giren orijinal yerel tohumların yaşatılması olmalıdır.

Yeşil Ekonomi Eylem Planı, yerel üretim dinamikleri, üretim kültürü araştırması, Harran bütününde ekolojik tarım, bio-çeşitliliğin korunması, sosyal pratikler – deneyimler ve süreçlere kadın ve erkeklerin eşit olarak katılımını amaçlamalıdır.

Tarımsal üretimin planlanması, biyolojik çeşitliliğin sağlanması, su ve toprak kaynaklarının korunması, verimlilik artışı sağlanması, üretim karının artırılması, arz talep dengesini sağlayarak uluslararası rekabet gücünü artıracaktır. Ayrıca, GAP Projesi kapsamında sulama altyapısının geliştirilmesi ve drenaj projeleri bölgenin bereketini ve verimini artıracaktır. Bölgelerin tarımsal sanayi ve kırsal kalkınma kapasitelerinin belirlenmesi ve kırsal kalkınmada yeşil ekonomiyi destekleyen tarım ve sanayi sektörlerinin katkılarının artırılması gerekmektedir.

Yerel tohum kullanımının teşvik edilmesi, yenilenebilir kaynaklar, besinlerin geri dönüşümü, üretim çeşitliliği programları, yerel üreticiler için kapasite artırma programları, 'Sosyo-ekolojik üretim peyzajları' sosyal farklılıklar ve ekolojik değerlerin dikkate alınarak yeni üretim modelleri geliştirilmesi çalışmaları yapılmalıdır.

Yeşil Ekonomi Paylaşım Projeleri İlk Tohum İçin İşbirliği:

Paylaşım Teması: Yeşil Ekonomi Eylem Planı: Yeşil ekonomi, tüketim değil, üretim biçimlerinin nasıl geleceğe aktarılacağına ilişkin yol gösterici eylem planı
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Adana

Tarımsal Üretim İşbirlikleri :

Paylaşım Teması: Tarımsal verimin artırılması için bilgi paylaşımı, tarımsal gelişme odaklı ortaklıklar
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Diyarbakır, Mardin, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Adana

Altyapı Geliştirme Projeleri :

Paylaşım Teması: Sulama kanalı altyapısının geliştirilmesi
Paylaşım Kentleri: GAP Bölge Kalkınma İdaresi, Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa Belediyesi, DSİ, Tarım Reformu Bölge Müdürlüğü, GAP Organik Tarımsal Üretim ve Tüketim Derneği

Gıda Organize Sanayi Bölgesi :

Paylaşım Teması: Tarımsal üretimin artırılması ve tarımsal sanayinin organize biçimde geliştirilmesi
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa Ticaret ve Sanayi Odası, Şanlıurfa OSB İşadamları Derneği (ŞOSIAD), İl Özel İdaresi, Ticaret Bölgesi, AGRO-GAP, GAP Organik Tarımsal Üretim ve Tüketim Derneği

Çiftçi Eğitim Projeleri :

Paylaşım Teması: Çiftçilerin organik tarım, üretim teknikleri, yüksek verim, enerji minimizasyonu konularında eğitilmesi
Paylaşım Kentleri: Tarım İl Müdürlüğü, GAP Organik Tarımsal Üretim ve Tüketim Derneği, GAP Bölge Kalkınma İdaresi, Harran Üniversitesi

3 PROJE

Tarihsel Birikim

Geçmişe Köprü

Şanlıurfa'nın tarihi ve kültürel değerlerinin korunması, kentin tarih, kültür ve turizm potansiyelinin bölge kentleri ile paylaşımı için geçmişle gelecek arasında stratejik köprüler kuran, 'Çeşitlilik Yönetimi ve Paylaşım Planı' hazırlanmalıdır.

Kültürel derinliğin ve çeşitliliğin yönetimi, sürekliliği olan turizm ve tanıtım stratejisinin belirlenmesi, kentliler ve çocuklar için tarih ve kültürel bilinçlenme, kültür odaklı turizmin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi amaçlarıyla bölge içinde tarihsel birikimin korunması ve "kültür odaklı işbirlikleri" kurgulanmalıdır.

Tarihsel Birikim Paylaşım Projeleri

Mozaik Kentler :

Paylaşım Teması: Mozaik bulunan kentler arasında kazı, koruma, sergileme, tanıtım yöntemleri hakkında bilgi ve deneyim paylaşımı
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Gaziantep, Antakya, Kahramanmaraş, Adana

Kültür ve İnanç Yolu :

Paylaşım Teması: Kültür ve İnanç Yolu İnanç kentlerinin turizm sektöründen daha fazla pay alması için tanıtım işbirlikleri kurgulanması
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Diyarbakır, Adıyaman, Gaziantep, Kilis, Mardin, Hatay

Kutsal Şehirler :

Paylaşım Teması: Sınır ötesi kentler arasında kültürel etkileşim
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Mekke, Medine, Kudüs, Antakya

Geleneksel Mimari :

Paylaşım Teması: Geleneksel mimarinin doğru biçimde öğrenilmesi, tanıtılması, zanaatların yaşatılması
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Mardin, Halep, Suriye

Mutfak Kültürü :

Paylaşım Teması: Mutfak kültürünün yaşatılması
Paylaşım Kentleri: Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin, Hatay

Müzik Kültürü :

Paylaşım Teması: Kentler arası ortak kültürel bağların müzik yoluyla güçlendirilmesi
Paylaşım Kentleri: Elazığ, Şanlıurfa, Kerkük

Milli Mücadele Kentleri :

Paylaşım Teması: Milli mücadele döneminin doğru anlaşılması ve aktarılması
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Gaziantep, Kahramanmaraş

Bereketli Hilalin Antik Kentleri :

Paylaşım Teması: Yerleşik hayatın başladığı toprakların arkeolojik miras bütünlüğü içinde korunması ve öğrenilmesi
Paylaşım Kentleri: Göbeklitepe, Nevalı Çori, Çayönü (Diyarbakır), Çatalhöyük (Konya), Cafer Höyük, Hallan Çemi Höyüğü (Batman)

Tarihi Ticaret Yolları İşbirlikleri :

Paylaşım Teması: Tarihi ticaret yolları üzerindeki kentler, hanlar ve diğer yapıların yaşatılması
Paylaşım Kentleri: Nizip İpek Yolu Şanlıurfa-Adıyaman Samsat Antik Yolu Zeugma-Samsat Lejyoner Yolu

Bütünleşik Tarihi Miras

Yönetim Planı :

Paylaşım Teması: Tarih ve kültür mirasının korunması
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman, Diyarbakır, Mardin, Hatay, Kahramanmaraş, Adana

3 PROJE

Bilgi ve Deneyim

Kutsal Bilgi

Bölgenin ve kentin temel sorunu olan, nitelikli eğitim ve eğitim olanaklarına eşit erişim sağlanabilmesi amacıyla, bilgi ve eğitim paylaşım projeleri artırılmalıdır. İlk üniversitenin yer aldığı geçmişin Bilim kenti, eğitimi ve nitelikli gençlerin yetiştirilmesi için geleceğe yatırım yapılmalıdır.

Bilgi ve Deneyim Paylaşım Projeleri

Eşit Eğitim:

Paylaşım Teması: Kırsal alanda eğitim eşitsizliklerinin giderilmesi
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa Belediyesi, Milli Eğitim Bakanlığı

Daha İyi Eğitim:

Paylaşım Teması: Eğitimin sürekliliğinin sağlanması ve özellikle kız çocuklarına yönelik teşvik projeleri
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa Belediyesi, Milli Eğitim Bakanlığı

Üniversite Kapasite Artırma :

Paylaşım Teması: Üniversiteler ile Eğitim Programları
Paylaşım Kentleri: Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa Belediyesi, Harran Üniversitesi

Yeşil Kent:

Paylaşım Teması: Kentliler arasında doğa bilinci oluşturmak
Paylaşım Kentleri: Belediyeler, İlköğretim Okulları, Kentliler Yeşil Bilinç Projesi

Eğitmenlere Teşvik :

Paylaşım Teması: Eğitim seviyesinin yükseltilmesi için ve öğretmenlerin bölgede severek ve isteyerek kalmaları için çeşitli teşvikler verilmesi
Paylaşım Kentleri: Milli Eğitim Müdürlüğü, Sağlık Müdürlüğü, Harran Üniversitesi

Kadın İstihdamı:

Paylaşım Teması: Genç ve Kadın İstihdamının artırılması için sanat ve kültürü canlandırmak, Kadın girişimciliğin desteklenmesi
Paylaşım Kentleri: İlgili Bakanlıklar, Şanlıurfa Valiliği, Şanlıurfa Belediyesi, Üniversiteler İnsan Kaynakları Operasyonel Programı

BÖLÜM

05

Şanlıurfa'nın Geleceği
için 10 Paylaşım İlkesi

ŞANLIURFA'NIN GELECEĞİ İÇİN 10 PAYLAŞIM İLKESİ

---

1. BÖLGESEL VİZYON; Paylaşan Kentler
  2. KENTSEL AĞ; Paylaşılan Değerler
  3. TARİHSEL BİRİKİM; Tamamlanan Mozaik
  4. KÜLTÜREL BİRİKİM; Ortak Miras
  5. DOĞAL BEREKET; Verim
  6. EKONOMİK BECERİ; Yenilik
  7. DENEYİM PAYLAŞIMI; İletişim Ağları
  8. TARIMSAL BEREKETİN PAYLAŞIMI; Harran
  9. KÜLTÜRLERİN PAYLAŞIMI; Ortak Değerler
  10. KURUMLAR ARASI PAYLAŞIM; Katılım
-

BÖLGESEL VİZYON: Paylaşan Kentler

Ekonomik kalkınma ve sosyal gelişimin sağlanması için öncelikle Şanlıurfa ve bölge kentleri arasında vizyon paylaşılmalı, kentler ya da kurumların ortak geleceğe yönelik ortak bakışlarını yansıtan 'ortak vizyon' tanımlanmalıdır.

Ortak vizyon, bölgesel ulaşım yatırımları, gelişim odakları, yatırım türleri, sektörel uzmanlaşmalar gibi konular, Kalkınma Ajansları ve diğer kurumların bir araya geldiği ortamlarda değerlendirilmelidir. Şanlıurfa'nın bölgesel vizyon içindeki rolü tanımlanırken, tarihsel olarak bölge merkezi olma, diğer Anadolu kentleri ve sınır ötesi kentler ile işbirlikleri kurma potansiyelleri dikkate alınmalıdır.

01

KENTSEL AĞ: Paylaşılan Değerler

Şanlıurfa'nın sahip olduğu değerler, bilgi ve kapasite, yakın çevresi ile paylaşıldığı durumda artacaktır.

İşbirlikleri, kentler arasındaki yerel kent yönetimleri, sivil toplum kuruluşları, çok taraflı kaynak ortaklıkları arasında kurgulanabilir. Kentler arasında kurgulanan işbirlikleri, kentteki kurum ve kuruluşların çalışma prensipleri, kanunlar, politikalar ve programları değiştirmeyi ve daha etkin olarak kullanmayı amaçlamalıdır. Aktörler arasında roller ve ilişkiler geliştirilirken en önemli konu, halk katılımının sağlanmasıdır.

Kentler ya da bölgeler arasında bilgi ve deneyim transferinin sağlanması, kaynakların entegre olarak kullanılması, değer artışı gibi olanaklar sağlanması için kurgulanacak olan işbirlikleri, bölgede yaşam ve yapı kalitesini artırmayı amaçlamalıdır.

TARİHSEL BİRİKİM: Tamamlanan Mozaik

Şanlıurfa, sahip olduğu köklü tarih ve zengin kültürel mozağin değerlerini koruyarak yaşatmalıdır.

Mimarlık tarihinin, tarımın, ilk yerleşik hayatın, neolitik döneme ait ilk tapınağın kısacası birçok ilkin başlangıcı olan Şanlıurfa, mozaik tarihinin de başlangıcıdır. M.Ö. 3700 yılına ait dünyadaki ilk mozaikler, Siverek ilçesine bağlı Hasek Höyük'te ortaya çıkmıştır ve Urfa Arkeoloji Müzesi'nde sergilenmektedir.

Urfa, Büyük İskender'in fethinden sonra MÖ 132 – MS 216 yılları arasında Edessa kenti olarak adlandırılmış, yapım tekniği ile dünyanın en değerli mozaiklerinden sayılan Haleplibahçe Mozaikleri bu dönemde yapılmıştır.

Tarih ve kültürel değerlerin kent ekonomilerini canlandırması için 'Kültürel Mozaik' çalışması bölge içinde yapılmalı, ortak mirasın ortak değerleri, mozağın parçaları gibi birbirini tamamlamalıdır. Tarihi ve kültürel değerlerin 'Kültürel Mozaik' çerçevesinde yeni bir sistematik içinde ele alınması ve bu değerlerin paylaşılması yeni farklılıkları ortaya koyacak ve farkındalık yaratacaktır.

KÜLTÜREL BİRİKİM: Ortak Miras

Ortak tarihsel süreçleri yaşayan Güneydoğu Anadolu kentleri, sanat, mimari, kentleşme, gelenek-görenek, efsaneler, mutfak, müzik kültürü gibi konularda birbirlerinden etkilenmişlerdir. Tarihi ve kültürü paylaşan kentlerin sahip oldukları değerler ve birikim 'ortak miras' olarak değerlendirilir.

Şanlıurfa'daki geleneksel yaşamın izleri ile ortaya çıkan ortak miras, kentin kültürel kimliğini oluşturur. Kent kimliğinin doğru biçimde yaşatılması ve tanıtılması, bölge kentlerinin kültürel geçmişlerini anlayarak mümkün olacaktır.

Kentliler arasında paylaşım kavramının benimsenmesi, kentin tarihi ve kültürünün benimsenmesi ile gerçekleşecektir. Özellikle çocukların 'koruma bilinci', 'kültürel miras' ve 'kentlilik bilinci' kavramları ile erken yaşta tanışmaları amacıyla doğal, mimari, arkeolojik ve geleneksel yaşam kültürü konularında projeler geliştirilmelidir.

04

DOĞAL BEREKET: Verim

Doğal bereket unsurları, kentlerin ekonomik ya da kültürel kimliği hakkında önemli ipuçları verirler.

Şanlıurfa'nın 11.500 yıl önce buğday üretimi ile başlayan doğal bereketi, bugün tarımsal ve hayvansal üretim potansiyeli, Harran Ovası'nın verimli toprakları, mağaraları, ovaları, gölleri, nehirleri, ılıca ve termalleri ile devam etmektedir. Bugün Harran, Ceylanpınar ve Viranşehir Ovaları gibi verimli tarım toprakları ve organik tarım potansiyeli ile GAP Projesi'nin tarımsal başkentidir.

05

EKONOMİK BECERİ: Yenilik

Bölge kentlerinin ekonomik becerilerinin paylaşımı bölge genelinde önemli bir gelişim ivmesi yaratacaktır.

Ekonomik yapısı tarım sektörüne dayalı olarak gelişen Şanlıurfa'nın yenilikçi sektörlerde de becerilerini geliştirmesi gereklidir. Üretimde verim ve ürün kalitesinin artırılması, enerji tüketimi ve maliyetlerin minimuma indirilmesi gibi konuların bölge içinde değerlendirilmesi ve çiftçiler ile paylaşılması önemlidir. Küçük ölçekli tarımsal işletmelerde düşük verim alınması sorununun çözülmesi de bölgesel işbirliklerine bağlıdır.

Karacadağ Kalkınma Ajansı, Şanlıurfa ve Diyarbakır kentleri arasında paylaşım dayalı güç birliğinin sağlanması açısından çok önemli bir potansiyeldir. Gaziantep, Kahramanmaraş, Şanlıurfa Sanayi ve Ticaret Odalarının, AB projeleri üretme ve uygulamadaki becerisi de bölge için çok önemli potansiyeller yaratmaktadır.

Bölge içindeki kentler arasında sektörel dağılım yapılmalı, Şanlıurfa'nın tarımsal bereketi, Gaziantep'in sanayi becerisi, Mardin'in tarihi koruma ve turizm becerisi bölge içinde paylaşılmalıdır.

DENEYİM PAYLAŞIMI: İletişim Ağları

Bilgi teknolojilerinin hızlı gelişimi, bilgiye erişimi kolaylaştırarak kentler arasında iletişim ağları kurulmasını sağlamıştır. İletişim ağları; bilgi ve deneyim transferi, başarılı örneklerin paylaşılması, ekonomik aktivitelerin koordinasyonu ve kentler arasındaki sinerjinin artırılmasını amaçlarken, kentler arasında 'yarışmacı' tutum yerine 'paylaşımçı' tutum geliştirmelidir.

Şanlıurfa'nın, Avrupa Birliği bilgi ve deneyim ağlarına erişmesi ve bilgi transferi sağlaması, Avrupa kentleri ile bir araya gelerek kaynak ve proje geliştirebilme fırsatı yaratmaktadır.

Ortadoğu'da Halep, Rakka ve Haseki kentleri ile güçlü ticari işbirlikleri kurulmuş, deneyim paylaşım programları gerçekleştirilmiştir. Bu sürecin, Suriye ile ilişkilerin düzelmesi sonrası devam edeceği ön görülmektedir.

TARIMSAL BEREKETİN PAYLAŞIMI: Harran

Tarımsal ürünlerin ekonomik ve ekolojik olarak verimli biçimde yetiştirilebildiği bölgeler belirlenerek üretim planlaması, verim artışı, koruma stratejileri, ürün talebi belirlenmelidir.

Yüzölçümünün %90'ının tarıma elverişli olduğu kentte, seracılık, organik tarım, fıstık, pamuk, mercimek üretimi, doğal kaynakların zenginliği (toprak, su, iklim) ve verimli Harran, Halfeti, Suruç, Viranşehir, Bozova, Hilvan, Siverek ve Ceylanpınar Ovalarının potansiyelleri değerlendirilmelidir.

Gıda Organize Sanayi Bölgeleri yoluyla tarımsal sanayinin gelişmesi, ürün miktarı ve desen çeşitliliğinin artması, bölge ve sınır ötesi ile ticaret ilişkilerinin güçlenmesi, kaynakların etkin kullanımı, ekonomik gelişim yönünü belirleyecektir. Tarımsal sanayi üretimi, tanıtım, ihracat, üretim kalitesi gibi konularda Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt, Şırnak ve Şanlıurfa'nın rol ve sorumlulukları belirlenmelidir.

KÜLTÜRLERİN PAYLAŞIMI: Ortak Değerler

Kültürel çeşitliliğin yönetimi, sürekliliği olan turizm ve tanıtım stratejisinin belirlenmesi, kentliler ve çocuklar için turizm alternatifleri ve çeşitlilik amaçlarıyla bölge içinde 'turizm odaklı işbirlikleri' ve 'tanıtım ortaklıkları' kurulmalıdır.

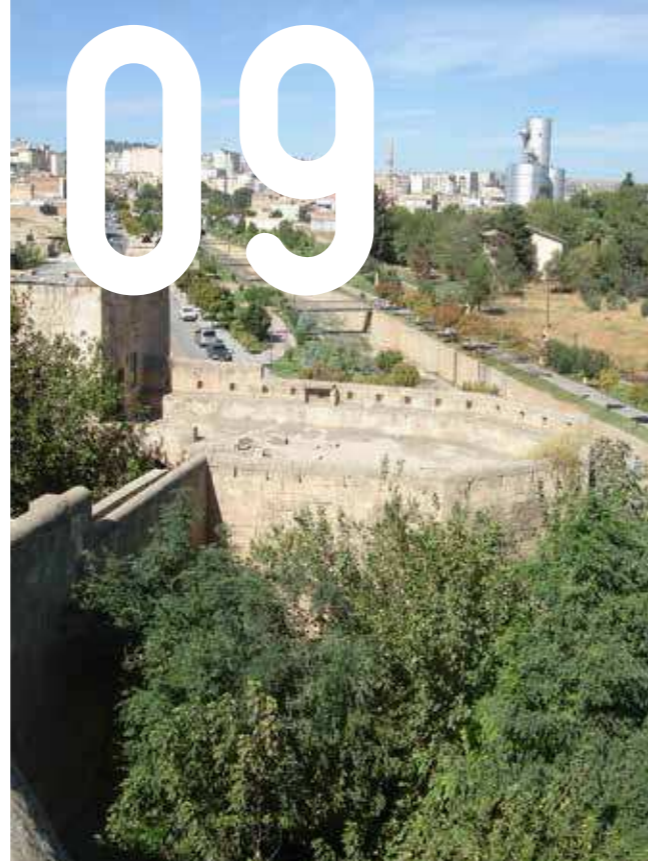
Şanlıurfa'nın tarihi ve kültürel değerlerinin korunması, kentin turizm potansiyelinin geliştirilmesi, tarih ve turizmin bir arada gelişiminin sağlanması için, inanç turizmine alternatifler geliştirilmelidir.

İnanç Turizmi: Peygamber türbeleri (Hz. Eyüp Peygamber'in Sabır Mağarası, Hz. İbrahim'in Balıklıgöl'ü, Şuayip Peygamber, Yakup Peygamber ve Musa Peygamber'in yaşadıkları mekanlar, Hz. Eyüp Peygamber Türbesi, Rahime Hatun Türbesi, Elyasa Peygamber Türbesi ve Külliyesi), Mevlid-i Halil (Dergah) Camii, manastır ve kiliseler

Tarih ve Kültür Turizmi; Tarihi dokuda sivil mimarlık örnekleri, höyükler, ören yerleri, şehir surları, Şanlıurfa Kalesi, Harran, Şanlıurfa mozaikleri, müzeler, hanlar, hamamlar, çarşılar, anıtlar, köprüler, su kemerleri.

Termal Turizm-Sağlık Turizmi: Kara Ali Kaplıcaları, Kaplıca Otel Tesisleri ve Kapalı Havuz Tesisleri

Spor Turizmi: Karkamış, Birecik ve Atatürk Baraj gölleri, Su Sporları Şenliği, Karacadağ Kayak Merkezi

KURUMLAR ARASI PAYLAŞIM: Katılım

Ortak Vizyon kapsamında kurumlar arası sorumluluk, kapasite ve bilgi paylaşımı sağlanmalıdır. Bu amaçla, proje bazında kamu - özel sektör ortaklıkları geliştirilmelidir. Finansal kaynak olarak, ulusal ya da uluslararası düzeydeki kamu ve özel sektör finans kuruluşları ya da organizasyonlardan destek alınmalıdır.

Ekonomik sektörler ve kentler arası özel ortaklıklar ya da kamu-özel ortaklıklarının yanı sıra, gelişme ortaklıkları, tanıtım ortaklıkları, stratejik ortaklıklar ve kaynak-odaklı ortaklıklar da kurgulanmalıdır.

Sağlık, eğitim ve altyapı gibi yaşam kalitesine ilişkin konularda yerel yönetimler ve sivil inisiyatifler arasında kentler arası işbirlikleri oluşturulmalıdır. Bölge içindeki farklı yerel kaynakların harekete geçirilmesi ve etkin kullanımı için 'Kıt Kaynakların Etkin Kullanımı' konusu önemlidir.

Kırsal bölgelerdeki gelir düzeylerinin yükseltilmesi, verimliliğin artırılması, tarımsal üretimin ve istihdam olanaklarının artırılması amacıyla özellikle kırsal kesimlerde kurumlar arası işbirliği ile geliştirilen ekonomik ve sosyal projeler geliştirilmelidir.

			58 SIVAS	64 UŞAK	36 KARS					
			59 TEKİRDAĞ	65 VAN	70 KARAMAN	46 KAHRAMANMARAŞ				
	42 KONYA	50 NEVŞEHİR	60 TOKAT	66 YOZGAT	71 KIRIKKALE	49 MUŞ	24 ERZİNCAN			
14 BOLU	43 KÜTAHYA	51 NİĞDE	61 TRABZON	67 ZONGULDAK	72 BATMAN	74 BARTIN	77 YALOVA	16 BURSA		
40 KIRŞEHİR	44 MALATYA	52 ORDU	62 TUNCELİ	68 AKSARAY	73 ŞIRNAK	75 ARDAHAN	78 KARABÜK	17 ÇANAKKALE	79 KİLİS	
41 KOCAELİ	45 MANİSA	54 SAKARYA	63 ŞANLIURFA	69 BAYBURT	76 İĞDIR			18 ÇANKIRI		
07 ANTALYA	01 ADANA							80 OSMANİYE		
08 ARTVIN	04 AĞRI							81 DÜZCE	47 MARDİN	
15 BURDUR	03 AFYON									
27 GAZİANTEP	05 AMASYA	10 BALIKESİR	19 ÇORUM	30 HAKKARİ	53 RİZE	48 MUĞLA	55 SAMSUN	28 GİRESUN	09 AYDIN	
	06 ANKARA	11 BİLECİK	20 DENİZLİ	31 HATAY	38 KAYSERİ	57 SINOP	56 SİRT	29 GÜMÜŞHANE		
	02 ADIYAMAN	12 BİNGÖL	21 DENİZLİ	32 HATAY	39 KAYSERİ					
		13 BİTLİS	22 EDİRNE	33 İSPARTA	25 ERZURUM					
			23 ELAZIĞ	34 İSTANBUL	26 ESKİŞEHİR					
				35 İZMİR						

81 KENT VİZYON